

ביאור הדף מסכת בבא בתרא דף קע"ב

מביאה הגמרא שאמר רבה בר רב שילא לסופרים שכתבו שטרות מתנה, שכאשר הם כותבים את שטרות מתנה שאין בהם אחריות, אם הם יודעים באיזה תאריך ניתנה המתנה יכתבו בשטר את אותו התאריך שבו היא ניתנה, כדי שאם הנותן נתן את אותה הקרקע אחר כך לאדם אחר, זה ששטרו קדם הוא זה שקונה את המתנה.

אבל אם אינם יודעים באיזה תאריך ניתנה המתנה שיכתבו את התאריך של אותו היום, ולא יכתבו זמן אחר כדי שלא יראה כשקר.

עוד מביאה הגמרא שאמר רב לסופר שכתב את שטרותיו, וכן אמר רב הונא לסופרו, שאם אתם כותבים שטר תכתבו בשטר שהוא נכתב במקום בו אתם נמצאים, ולכן אם אתם כותבים את השטר כשאתם במקום הנקרא שילי, תכתבו בשטר שהוא נכתב בשילי, ואף אם ההלוואה עצמה הייתה במקום הנקרא היני, אלא שאחר כך הלכתם לשילי וכתבתם שם את השטר. וכן להפך.

מביאה הגמרא שאמר רבא שאדם שבא לבית דין עם שטר שכתוב בו שפלוני חייב לו מאה זוז ומבקש להחליף לו את השטר ולכתוב במקומו ב' שטרות שפלוני חייב לו חמישים זוז, לא כותבים לו. כיון שיש בזה חסרון ללווה וחסרון למלווה.

החסרון למלווה בשני שטרות של חמישים הוא שאם יפרע הלווה את אחד מהם הוא יקבל את השטר בחזרה, ולא יהיה טרוד לפרוע את השטר השני, אבל אם יהיה למלווה שטר אחד על מאה, והוא יפרע רק חמישים הוא לא יקבל את השטר בחזרה, אלא יקבל שובר, אך השטר ישאר אצל המלווה, ולכן הוא יהיה טרוד לפרוע את כל השטר כדי שלא יאבד לו השובר והמלווה יגבה ממנו שוב את כל החוב.

והחסרון ללווה הוא שאם הלווה יפרע רק חמישים יש לו מעלה במה שהוא פורע חמישים מתוך שטר של מאה, כי אז כשבא המלווה לגבות בשטר זה את החמישים הנותרים, השטר נחשב פגום, כי כבר נפרע חלק ממנו, ולכן המלווה יהיה חייב להישבע שהלווה לא שילם לו את השאר. אבל אם היה לו ב' שטרות של חמישים ואחד נפרע, השטר השני אינו פגום, והוא יכול לגבות ממנו בלא שבועה.

והוסיף רבא שגם אם היה מקרה הפוך שאדם בא לבית דין עם שתי שטרות הלוואה של חמישים זוז, וביקש שיכתבו לו שטר אחד של מאה אין כותבים ונותנים. כי יש בזה חסרון למלווה ולווה.

החסרון למלווה הוא מה שאם הלווה יפרע לו חמישים השטר יהפוך לפגום, והחסרון ללווה הוא שאם הוא יפרע חמישים מתוך מאה הוא יהיה טרוד לפרוע את השאר, כי אם לא יפרע ויאבד שובר המלווה יוכל לגבות ממנו שוב את מה שכבר שילם.

ואמר רב אשי שאדם שבא עם שטר חוב לבית דין שכתוב בו שפלוני חייב לו מאה זוז, וביקש שיתנו לו במקומו שטר שאותו פלוני חייב לו חמישים זוז, לא כותבים לו שטר חדש.

כיון שחוששים שהשטר הזה פרוע, והוא כתב ללווה שובר על השטר שהוא פרוע, אלא שהשובר כתוב על שטר של מאה זוזים, ואם כעת בית דין יכתבו לו שטר של חמישים הוא יוכל לטעון שלא על שטר זה נכתב השובר ויגבה מהלווה שוב עוד חמישים זוז.

משנה. שני אחין אחד עני ואחד עשיר, והניח להם אביהן בירושה, מרחץ או בית הבד, אם עשאן להשכירם ולהרוויח מהם שכר השכר מתחלק ביניהם שווה בשווה.

אבל אם עשאן האב להשתמש בהם לעצמו הרי העשיר יכול להשתמש במרחץ או בבית הבד, ולא יכול העני לטעון שהוא לא יכול להשתמש בהם גם, כי יכול העשיר לומר לעני קח לך עבדים וירחצו במרחץ, או קח לך זיתים ובא ועשה בבית הבד.

שני אנשים שהיו גרים בעיר אחת, ושם שניהם שווה וכגון ששם שניהם יוסף בן שמעון אינם יכולים להוציא שטר חוב זה על זה ולא אחר יכול להוציא עליהן שטר חוב, כי הנתבע יאמר שהכוונה ליוסף בן שמעון השני ולא אליו.

ואם נמצא לאחד בין שטרותיו כתוב ששטרן של יוסף בן שמעון פרוע, והיו לו שטרות חוב של שניהם, כיון שאינו יודע למי הכוונה, שטרות שניהם פרועים.

ואם רוצים שלא יטעו בהם יכתבו גם את שמו של אבי האב, כגון יוסף בן שמעון בן יעקב, ואם גם שמות אבי אביהם שווה, יכתבו סימן שיש בהם כגון יוסף בן שמעון הגוץ, ואם היו דומים ואחד מהם היה כהן יכתבו יוסף בן שמעון הכהן.

גמרא. מביאה הגמרא מעשה באדם שבא לבית הדין לתבוע אדם על חובו, ובשטר החוב שהציג לפני רב הונא היה כתוב אני פלוני בן פלוני לווייתי מנה ממך, ולא היה כתוב את שם המלווה.

עמוד ב'

ובתחילה אמר רב הונא שהשטר פסול, כי יתכן שהוא לווה מכל אחד אחר ואפילו מריש גלותא או מאדם אחר אלא שהשטר נפל מהם ואותו התובע מצא את השטר וכעת הוא תובע את הלווה.

ואמר רב חסדא לרבה שיעיין בדבר כי רב הונא רוצה לשאול בערב לדעתו בנידון זה. ודייק רבה בדבר, והוכיח מברייטא שהשטר כשר, שנאמר בברייטא שגט שחתומים עליו עדים, אלא שלא כתוב בו התאריך שבו הוא נכתב, אבל כתוב בו שגט זה נכתב היום, אמר אבא שאול שהגט כשר, כי המילה היום היא כאילו כתוב בגט הזמן באיזה יום נכתב.

וממילא אותו הדבר בשטר חוב שכתוב בו לווייתי ממך שהרי זה כאילו כתוב שהוא לווה ממחזיק השטר.

ודחה אביי את דברי רבה, שאולי הסיבה שאבא שאול הכשיר את הגט זה מפני שלדעתו מספיק שעדים יראו שהגט נמסר כדי שהוא יהיה כשר, ואפילו אם לא חתומים עדים בגט, ולפי סברא זו גט כשר אף בלא זמן, כי לא העדים החתומים בו מכשירים אותה אלא העדים שראו את המסירה של הגט ויודעים את הזמן שבו הוא נכתב.

אמנם לגבי שטר שכתוב בו ממך יתכן שאף לאבא שאול השטר פסול, כי חוששים שהשטר נפל מאדם אחר, והמוצא מצא אותו ובא לגבות בו.

והשיב לו רבה שלא חוששים לנפילה, שהרי במשנה התבאר שאם גרים בעיר שני אנשים ששמן שווה כגון שני יוסף בן שמעון והוציא אחד מהם שטר חוב על אחד מהם, אינו יכול לגבות בו. אבל משמע מהמשנה שאותם שני יוסף בן שמעון יכולים להוציא שטר חוב שכתוב בו שיוסף בן שמעון הלווה לפלוני מעות, והנתבע יהיה חייב לשלם ליוסף בן שמעון שתבע אותו, ולא יוכל לטעון שהשטר היה של היוסף בן שמעון השני והוא נפל ממנו ואתה מצאת את השטר. וממילא רואים במשנה שלא חוששים לנפילה.

והשיב לו אביי שאין מכאן ראייה, כי יתכן שמה שלא חוששים לנפילה זה דווקא באופן כזה שיש רק שני יוסף בן שמעון באותה העיר, שצריך שהשטר יפול מיוסף בן שמעון אחד, ובדיוק יוסף בן שמעון השני ימצא אותו. אבל בשטר שכתוב בו ממך שכל אחד שמצא אותו יכול לגבות ממנו חוששים שהשטר נפל והתובע מצא אותו.

